

Ο Πρόεδρος

Προς τον
Πρόεδρο της Κυβέρνησης,
κ. Κυριάκο Μητσοτάκη

Κοινοποίηση:

- Υπουργό Οικονομικών,
κ. Χρήστο Σταϊκούρα
- Υπουργό Ανάπτυξης & Επενδύσεων,
κ. Αδωνι Γεωργιάδη
- Υπουργό Εργασίας & Κοινωνικών
Υποθέσεων, κ. Ιωάννη Βρούτση
- Υπουργό Ψηφιακής Διακυβέρνησης,
κ. Κυριάκο Πιερρακάκη
- Υπουργό Τουρισμού, κ. Χάρη Θεοχάρη
- Επιμελητήρια - μέλη ΚΕΕΕ

Αθήνα, 6 Μαΐου 2020
Αριθ. Πρωτ.: 1497

Αξιότιμε Κύριε Πρωθυπουργέ,

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων, που απορρέουν από το θεσμοθετημένο ρόλο της ως το ανώτατο όργανο των Ελληνικών Επιμελητηρίων, αξιόπιστο συνομιλητή της Πολιτείας για τα προβλήματα της επιχειρηματικής κοινότητας και φυσικό και ουσιαστικό εκφραστή των Ελληνικών επιχειρηματικών απόψεων και διεκδικήσεων, σας υποβάλλουμε Υπόμνημα για τις «**Μεταρρυθμίσεις και παρεμβάσεις για την επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας**», το οποίο περιλαμβάνει προτάσεις πολιτικών και μέτρων ενίσχυσης των επιχειρήσεων για να μπορέσουν να σταθούν και πάλι στα πόδια τους και να λειτουργήσουν σε συνθήκες ομαλότητας.

Με εκτίμηση,

Κωνσταντίνος Μίχαλος

Υπόμνημα

Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων

«Μεταρρυθμίσεις και παρεμβάσεις

για την επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας»

Η Ελλάδα μετά την επιτυχημένη, σε σύγκριση με άλλες χώρες, αντιμετώπιση του πρώτου κύματος της πανδημίας του κορονοϊού, βρίσκεται τώρα αντιμετώπι με μια εξίσου σημαντική πρόκληση, που αφορά την επανεκκίνηση της οικονομίας της.

Πρόκειται για μια προσπάθεια εξαιρετικά δύσκολη και σύνθετη, ιδιαίτερα όσον αφορά τη λειτουργία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες ήδη επιβίωναν οριακά πριν την εφαρμογή των περιοριστικών μέτρων.

Όπως όλα δείχνουν, οι απώλειες για την ελληνική οικονομία από τη φετινή τουριστική περίοδο, είναι μόνο η κορυφή του παγόβουνου. Ανάλογα και με την εξέλιξη της πανδημίας, είναι πιθανό η ζημιά στον τομέα του τουρισμού να μην περιοριστεί στο 2020, αλλά να επεκταθεί και στις επόμενες χρονιές. Αυτό σημαίνει ότι, πέρα από τη λήψη βραχυπρόθεσμων μέτρων στήριξης, θα χρειαστεί να επανεξεταστεί άμεσα το παραγωγικό μοντέλο της χώρας και να ληφθούν τολμηρές αποφάσεις. Τώρα είναι η ώρα της εθνικής ανασύνταξης, η οποία απαιτεί αποφασιστικότητα και όχι – για μια ακόμη φορά – αναβολή των κρίσιμων, μεγάλων αλλαγών που χρειάζεται ο τόπος.

Αυτό που αναμένεται είναι ότι στο εξής όλες οι χώρες του πλανήτη θα λειτουργήσουν σε καθεστώς πολεμικής οικονομίας. Θα προχωρήσουν, με άλλα λόγια, σε αυξημένες κρατικές δαπάνες τις οποίες θα χρηματοδοτήσουν μέσα από τη δημιουργία χρέους, ενώ παράλληλα θα κατευθύνουν την παραγωγή τους σε ένα διαφορετικό μείγμα προϊόντων και υπηρεσιών. Στόχος αυτής της πολιτικής είναι να επιτρέψει ταχύρρυθμη επιστροφή στην ανάπτυξη, όταν το σοκ της πανδημίας τελειώσει και αλλάξει η ψυχολογία στην αγορά.

Για την Ελλάδα, η εφαρμογή του συγκεκριμένου μοντέλου στη διάρκεια της κρίσης, παρουσιάζει δύο σημαντικές προκλήσεις. Η πρώτη αφορά το πόσο η χώρα μπορεί να αυξήσει το χρέος της, χωρίς να χάσει τη δυνατότητα να δανείζεται από τις αγορές, με ανταγωνιστικό επιτόκιο. Η δεύτερη αφορά το πώς θα χρησιμοποιήσει τους πόρους αυτούς, προκειμένου να στρέψει, επιτέλους, την παραγωγή της σε διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες.

Στο πλαίσιο αυτό, θέση της Επιμελητηριακής Κοινότητας είναι ότι η κυβέρνηση θα πρέπει να καταρτίσει ένα νέο στρατηγικό σχέδιο, με τρεις βασικούς πυλώνες:

- Προσέλκυση επενδύσεων για την παραγωγή διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών.
- Στήριξη των επιχειρήσεων και της εργασίας
- Επιτάχυνση των διαρθρωτικών αλλαγών και του ψηφιακού μετασχηματισμού του Δημοσίου.

Σε κάθε έναν από αυτούς τους πυλώνες, απαιτείται η εφαρμογή μιας σειράς δομικών αλλαγών και παρεμβάσεων, προκειμένου να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για ταχύτερη και βιώσιμη ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας, μετά τη νέα αυτή κρίση.

Ειδικότερα:

Προσέλκυση επενδύσεων, για την παραγωγή διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών

Οι κλάδοι στους οποίους η χώρα διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα είναι ήδη γνωστοί. Τώρα θα πρέπει να σχεδιαστεί και να υλοποιηθεί ένα εθνικό σχέδιο για την προσέλκυση παραγωγικών επενδύσεων και την ενίσχυση της παραγωγικής βάσης της χώρας, με αιχμή τους συγκεκριμένους κλάδους. Η υγεία, η παραγωγή γενοσήμων φαρμάκων, ο ιατρικός τουρισμός, η πράσινη ενέργεια, αλλά και οι τομείς της καινοτομίας και της τεχνολογίας, της βιομηχανικής παραγωγής και των υποδομών, μπορούν με τις κατάλληλες παρεμβάσεις να δημιουργήσουν εθνικό πλούτο και νέες, βιώσιμες και καλύτερα αμειβόμενες θέσεις εργασίας.

Παρά το ότι σήμερα πλήττεται έντονα, ο τομέας του τουρισμού παραμένει σημαντικός για την οικονομία και για την απασχόληση. Ωστόσο, για να καλυφθούν τόσο οι έκτακτες όσο και – κυρίως – οι μακροπρόθεσμες συνέπειες που δημιουργεί η υγειονομική κρίση, είναι απαραίτητο να αναβαθμιστεί ποιοτικά και να εμπλουτιστεί το τουριστικό προϊόν της χώρας. Κεντρικό ρόλο σε αυτή την προσπάθεια θα έχει η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών, όπως ο τουρισμός τρίτης ηλικίας, κάτι που θα απαιτήσει ανάλογες προσαρμογές στα ξενοδοχεία, αλλά και ουσιαστική αναβάθμιση των δομών υγείας στις τουριστικές περιοχές της χώρας.

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό της μετά τον κορονοϊό εποχής θα είναι η επανάσταση στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης φαρμάκων, σε παγκόσμιο επίπεδο. Η Ελλάδα έχει μέχρι τώρα αποδείξει ότι διαθέτει το επιστημονικό δυναμικό για να συμμετέχει ενεργά σε αυτή τη διαδικασία και να εξελιχθεί σε παγκόσμιο κέντρο κλινικής έρευνας, παραγωγής φαρμάκων και άλλων συναφών δραστηριοτήτων. Ήδη στη διάρκεια αυτής της κρίσης, υπήρξαν ελληνικές βιομηχανίες οι οποίες κατάφεραν σε χρόνο ρεκόρ να αναπροσαρμόσουν τις γραμμές παραγωγής τους και να δρομολογήσουν την κατασκευή προστατευτικών масκών, αξιοποιώντας εγχώριες πρώτες ύλες. Αντίστοιχα παραδείγματα υπήρξαν και όσον αφορά την παραγωγή αντισηπτικών.

Η χώρα μας θα πρέπει, επίσης, να αξιοποιήσει το σημαντικό πλεονέκτημα που διαθέτει – λόγω της γεωγραφικής της θέσης – στον τομέα των μεταφορών, προωθώντας μεταξύ άλλων την εκπαίδευση στο αντικείμενο των logistics-εφοδιαστικής αλυσίδας και την προσέλκυση φοιτητών από το εξωτερικό, σε αγγλόφωνα τμήματα ελληνικών πανεπιστημιακών σχολών.

Αντίστοιχα, θα πρέπει να επενδύσει αποτελεσματικότερα στο γεωργικό τομέα και στην αγροτική μεταποίηση. Πρόκειται για τομείς στους οποίους η χώρα διαθέτει σημαντικό πλεονέκτημα, ωστόσο η συμμετοχή τους στο ΑΕΠ παραμένει χαμηλή, σε σύγκριση με άλλες χώρες, των οποίων τα προϊόντα είναι χαμηλότερης ποιότητας.

Τέλος είναι σημαντικό να επιταχυνθεί η μετάβαση από το σημερινό κατακερματισμένο μοντέλο παραγωγής, το οποίο στηρίζεται σε πολυάριθμες μικρές μονάδες, σε μια νέα δομή η οποία θα στηρίζεται στη δημιουργία επιχειρήσεων μεγαλύτερου μέσου

μεγέθους, με προοπτικές βιωσιμότητας και ανάπτυξης. Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί με τη θέσπιση λειτουργικών κινήτρων για τη συγχώνευση μικρών επιχειρηματικών μονάδων.

Οι επενδύσεις στους παραπάνω τομείς θα πρέπει να υποστηριχθούν κυρίως με την παροχή κινήτρων όπως:

- Μείωση του ελάχιστου ύψους επένδυσης, για παράδειγμα στα 70.000€
- Θέσπιση υψηλών αφορολογήτων αποθεματικών, σε ποσοστό ως και 100% της επένδυσης, έτσι ώστε το κράτος να μην είναι συμμετοχος στο ρίσκο της επένδυσης και να μην εκταμιεύει επιδοτήσεις στη δύσκολη δημοσιονομική περίοδο. Το αφορολόγητο αποθεματικό θα πρέπει να ισχύει και για επενδύσεις με χρηματοδοτική μίσθωση.
- Θέσπιση απλών κριτηρίων και αυτό – ένταξη των επενδύσεων στη δέσμη αφορολόγητων αποθεματικών, όπως ίσχυε στο παρελθόν. Ο έλεγχος πληρότητας των κριτηρίων θα γίνεται μετά την υλοποίηση της επένδυσης από ορκωτό λογιστή.
- Αύξηση του ποσοστού αφορολογήτων αποθεματικών με διαδικασία αυτό – ένταξης για τις εξαγωγικές επιχειρήσεις. Για παράδειγμα, εάν κάποια εταιρεία είναι την τελευταία 3ετία εξαγωγική άνω του 50% και διατηρεί το ίδιο ποσοστό εξαγωγών, τότε θα αυξάνει το ποσοστό αφορολογήτων αποθεμάτων κατά το ήμισυ, δηλαδή αύξηση κατά 25% και τελικά να απολαμβάνει συνολικά αφορολόγητα αποθεματικά $100\% + 25\% = 125\%$ της επένδυσης. Σε περίπτωση που αυξήσει το ποσοστό των εξαγωγών μετά την επένδυση από 50% σε 60%, η επιχείρηση θα απολαμβάνει αφορολόγητα αποθεματικά $100\% + 25\% + 2 \cdot 10\% = 145\%$.

Στήριξη των επιχειρήσεων και της εργασίας

Είναι επιβεβλημένη, στη φάση αυτή, η στήριξη των επιχειρήσεων και των εργαζομένων σε αυτές με νέα εργαλεία ρευστότητας, μείωση της φορολογικής και ασφαλιστικής επιβάρυνσης και ανάληψη από το κράτος μέρους του εργατικού κόστους εργαζομένων που προσωρινά δεν απασχολούνται. Οι παρεμβάσεις αυτές είναι απαραίτητες, προκειμένου να διατηρηθεί ο παραγωγικός ιστός και να μη χαθούν θέσεις εργασίας εξαιτίας μιας έκτακτης, εξωγενούς κρίσης.

Ειδικότερα, κρίνονται αναγκαία τα εξής μέτρα:

- **Αύξηση ρευστότητας:** επιβάλλεται να προχωρήσει ένα μεγάλο πρόγραμμα εγγυήσεων και επιδοτήσεων από το κράτος και να δοθούν δάνεια κίνησης σε όλες τις επιχειρήσεις που το έχουν ανάγκη, με κύριο κριτήριο την δυνατότητα βιωσιμότητας της επιχείρησης.
- **Επιδότηση της εργασίας:** η κυβέρνηση οφείλει να επιδοτήσει την εργασία στις επιχειρήσεις, αξιοποιώντας κοινοτικούς πόρους, προκειμένου να μην υπάρξουν απολύσεις. Οφείλει, επίσης, να

αξιοποιήσει κοινοτικούς πόρους για τηλε-εκπαίδευση των εργαζομένων, με αξιόπιστο εκπαιδευτικό υλικό κυρίως από τα Πανεπιστημιακά και Τεχνολογικά και Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.

- **Άμεση εξόφληση όλων των υποχρεώσεων του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα προς τους ιδιώτες.**
- **Μείωση του ΦΠΑ.** Πρόκειται για ένα αίτημα που έχει διατυπωθεί επανειλημμένα και προ της πανδημίας. Σήμερα, είναι επιτακτική η ανάγκη να υπάρξει σοβαρή μείωση του ΦΠΑ, η οποία θα συμβάλει μεταξύ άλλων και στη μείωση της παραοικονομίας.
- **Μείωση ή και κατάργηση της προκαταβολής φόρου για τα κέρδη του 2019.** Πρόκειται για μέτρο το οποίο εξ αρχής ήταν άδικο, τώρα όμως μπορεί να αποβεί καταστροφικό, γι' αυτό και επιβάλλεται η αναθεώρησή του.
- **Δίκαιη προσαρμογή των ενοικίων** στις πραγματικές συνθήκες της οικονομίας και για όσο διάστημα διαρκεί η κρίση.
- **Μείωση του ΕΝΦΙΑ** για τα ακίνητα των επιχειρήσεων (ιδιότητα και μη) και οπωσδήποτε αναστολή των πλειστηριασμών πρώτης κατοικίας.
- **Επιτάχυνση του σχεδιασμού και υλοποίησης του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων και ΣΔΙΤ,** προκειμένου να προκηρυχθούν άμεσα νέα έργα.
- **Αναστολή οφειλών σε Ασφαλιστικά Ταμεία, Δημόσιο, ΟΤΑ,** με δυνατότητα υπαγωγής τους σε 18 μηνιαίες άτοκες δόσεις. Παροχή κινήτρων για όσες επιχειρήσεις εκπληρώνουν εμπρόθεσμα τις υποχρεώσεις τους.
- **Αναστολή οφειλών σε ΔΕΚΟ,** με δυνατότητα υπαγωγής σε 6 άτοκες δόσεις.
- **Σχετικά με τις μεταχρονολογημένες επιταγές θα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα** για την παροχή βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης του εκδότη, ίσης με το 100% της αξίας των επιταγών που έχουν εκδοθεί με μηδενικό επιτόκιο με εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου.
- **Για όσες επιχειρήσεις δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας,** η μισθολογική δαπάνη να υπολογίζεται ως έξοδο – που εκπίπτει της φορολογίας – με συντελεστή αυξημένο κατά 30%. Αυτό συνεπάγεται μέσω μείωσης του φόρου, επιδότηση του μισθολογικού κόστους κάθε νέας θέσης, με ποσοστό 8-10%.
- **Οι επιχειρήσεις που δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας** να έχουν διετή απαλλαγή εργοδοτικών εισφορών με την προϋπόθεση διατήρησης των θέσεων εργασίας για 2 συν 1 χρόνια.

- **Μετακίνηση δόσεων δανείων.** Να γίνει προτροπή στις τράπεζες να μετακινήσουν λήξεις δανείων κατά 6 μήνες, έτσι ώστε να βελτιωθεί η ρευστότητα στην αγορά.

Επιτάχυνση των διαρθρωτικών αλλαγών και του ψηφιακού μετασχηματισμού του δημοσίου τομέα

Οι διαρθρωτικές αλλαγές και ο ψηφιακός μετασχηματισμός του δημοσίου τομέα όχι μόνο δεν θα πρέπει να ανασταλούν, αλλά να επιταχυνθούν και να ολοκληρωθούν στο συντομότερο δυνατό χρόνο.

Συγκεκριμένα, θα πρέπει να επιταχυνθούν οι δράσεις στους εξής τομείς:

- Ψηφιακή Δημόσια Διοίκηση: στόχος είναι να μπορούν όλες οι συναλλαγές μεταξύ πολιτών, επιχειρήσεων και κράτους να γίνονται ψηφιακά.
- Ψηφιακή έκδοση συντάξεων.
- Ψηφιακή άδεια οικοδομής.
- Κτηματολόγιο και Χρήσεις γης.
- Τηλεϊατρική
- Ψηφιακή εκπαίδευση και κατάρτιση με αξιόπιστο εκπαιδευτικό υλικό και υπηρεσίες πιστοποίησης.
- Διευθέτηση θεμάτων τηλεργασίας.
- Καταπολέμηση ψηφιακού αναλφαριθμητισμού ιδιαίτερα στις μεγαλύτερες ηλικίες.
- Ενίσχυση του ΕΣΥ, με εστίαση στην αναβάθμιση του συστήματος πρωτοβάθμιας υγείας και εφαρμογή του θεσμού του Οικογενειακού Γιατρού.
- Επιτάχυνση απονομής δικαιοσύνης.
- Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.
- Εξυγίανση τραπεζικού τομέα

Σήμερα, σε όλο τον κόσμο αρχίζει να διαμορφώνεται σταδιακά μια νέα κανονικότητα, η οποία συνοδεύεται από δραματικές μεταβολές στην οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα.

Σε αυτή τη νέα πραγματικότητα η Ελλάδα πρέπει να προσαρμοστεί ταχύτατα, ώστε να μη βρεθεί – για μια ακόμη φορά – συραγός.

Τους προηγούμενους μήνες, η χώρα κατάφερε να διαχειριστεί μια πρωτόγνωρη για την ανθρωπότητα απειλή, δημιουργώντας παράλληλα ένα θετικό πρότυπο για το μέλλον.

Έδειξε ότι μπορεί να λειτουργεί με αποφασιστικότητα, με σύνεση, με αποτελεσματικότητα και ομοψυχία. Με τα ίδια υλικά οφείλει να προχωρήσει και σήμερα, προκειμένου να κερδίσει το στοίχημα της επόμενης ημέρας.

Με προσεκτικά βήματα, με γνώση και συνεργασία, οφείλουμε να επιδιώξουμε την ταχύτερη δυνατή επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας. Οφείλουμε να διαμορφώσουμε τις προϋποθέσεις για διατηρήσιμη ανάπτυξη στο μέλλον, χτίζοντας ένα παραγωγικό μοντέλο που αξιοποιεί στρατηγικά τα πλεονεκτήματα της χώρας, με βάση τις ευκαιρίες και τις απαιτήσεις της νέας εποχής.